

UVODNIK

Ob tridesetletnici Ujme

Leta 2016 praznujemo 30. obletnico izida prve številke revije *Ujma*, ki jo izdaja Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje. Ime revije je povedno, saj izraz *ujma* pomeni dogodek ali pojav, ki povzroči veliko škodo. Z dogodki in pojavi so mišljene predvsem naravne in druge nesreče, ki vplivajo na zdravje, bogastvo in delovanje družbe. Na začetku so pisci v *Ujmi* razpravljali o primernosti drugih izrazov, kot je na primer v tujini bolj uveljavljen izraz »katastrofa«. Toda prevladal je prvi, čeprav iz njega ni mogoče izpeljati imena vede, kot ga lahko iz izraza katastrofa: katastrofistika.

Cilj *Ujme* je vsako leto predstaviti pregled katastrofičnih dogodkov doma in v svetu. Poleg dokumentarne vloge jo zaznamuje še dvoje vsebin. Bralcem prinaša praktične in teoretske izkušnje ustanov in enot, ki se v Sloveniji ukvarjajo z zaščito in reševanjem ter tako povezuje različne stroke. Prinaša pa tudi najnovejša znanstvena spoznanja o tej aktualni temi, in to z različnih področij: od psihologije do geomehanike – vse to v poljudnem strokovnem jeziku, ki odraža tudi interdisciplinarnost. *Ujma* je v dobi velike specializacije po vsebinski zasnovi že postala svetovni unikum. Le redke strokovne revije prinašajo bralcem tako celovit pogled na naravne in druge nesreče. V preteklosti so bile takšne revije *Natural hazards observer*, *Disaster research in Civil protection*, danes pa prevladujejo bolj specializirane (znanstvene) revije, kot so *Journal of civil defence*, *International journal of disaster risk reduction in Natural hazards and Earth system sciences*.

Poglavitni namen *Ujme* je predstaviti prizadevanja za zmanjšanje ogroženosti, kar je v pokrajini vidno predvsem na tri načine, ki jih je akad. Gams izpostavil v drugi številki: preprečevanje nastanka pojavov, prilagajanje ogroženemu okolju in izogibanje nevarnim območjem. V treh desetletjih *Ujme* lahko prek člankov nekako v enakem vrstnem redu tudi sledimo razvoju razmerja družbe do nesreč. Nesreče so najprej želeli preprečiti v maniri obvladovanja narave, kar je Orožen Adamič kritično ponazoril v uvodniku v 4. številko: »/.../ obvladovanje narave je samo po sebi prazna beseda, spočeta v neznanju in porojena v kamenodobni filozofiji, ko je človek še mislil, da je narava ustvarjena zato, da mu služi.« Sledilo je obdobje prilagajanja naravnim procesom, ki se v *Ujmi* kaže predvsem prek poročil o nastajajoči zakonodaji in vzpostavljanju sil zaščite in reševanja, predvsem pa v številnih člankih, ki predstavljajo vzroke ter zakonitosti prostorskega in časovnega pojavljanja nesreč. Nazadnje se ob nekaterih velikih pojavih v zadnjem času (drobirski tok v Logu pod Mangartom, poplave na kraških poljih in v Ljubljani) že sprašujemo o možnosti izogibanja nevarnim območjem. Vsa ta prizadevanja za zmanjšanje ogroženosti različno omogočajo sobivanje z nesrečami, spadajo pa v področje preventive. To pa je način mišljenja in delovanja, ki je nekakšna duhovna podstat revije *Ujma*.

Naša revija je namenjena zelo različnemu bralstvu. Po eni strani so to številni, ki so vsakodnevno vpeti v delovanje sistema zaščite in reševanja, po drugi pa tisti, ki se po strokovni ali znanstveni plati ukvarjajo z različnimi nesrečami in njihovim vplivom na družbo. Revija je pomembna tudi za širšo javnost, saj prispeva k ozaveščenju in izobraževanju. V tem smislu se avtorji in uredništvo posebej trudimo s pripravo slikovnega gradiva. Tako je *Ujma* eden temeljev preventivnega delovanja na področju nesreč, ki »zvoni pred

točo«. Kot kažejo analize, Ujma nekako uspešno združuje nezdružljivo, saj se avtorji povečini ukvarjajo z naravnimi procesi in o njih poročajo v reviji, bralci pa si bolj želijo člankov o industrijskih, prometnih in rudniških nesrečah ter sevanju. Ujma prispeva k razvoju obeh vsebinskih polj in je, kot je v prvi številki zapisal prof. Gams, kot most med znanostjo in prakso, ki ni senzacionalistična kot nekateri časopisi, temveč strokovno, toda poljudno objavi bilanco nezgod v naši domovini in pretrese načine, kako smo med njimi in po njih ukrepali. Tako je prispevala k varnejšemu prebivanju na našem lepem in nenadomestljivem, a nemirnem planetu. Ni slučajno, da je bila njena prva številka razprodana.

Več kot dovolj je razlogov, da vsem avtorjem, bralcem, članom uredniškega odbora in tistim, ki kakor koli drugače sodelujete pri nastanku revije, iskreno čestitam ob okrogli obletnici.

dr. Blaž Komac